

Kemény Manó cégnél

kaphatók: használt hengerek, siksziták, tararók, triórok, felbontógépek, felvonók, valamint az összes malomfelszerelési cikkek, ú. m.: hevederek, serlegek, fogaskerekek, sodronyszövetek, kámpabél, filc, szil, szitacsokó-anyag, lakkvázson, szilak, szilvász, ragasztó stb. Budapest, V., Akadémia-utca 21. 2536/1

Elektromotorok

dinamók, generátorok minden nagyságban és áramfajta utáni kaphatók, cserélhető, javítható garancia mellett. Kékkő István, Budapest (VI., Nagymező-utca 66.) 2011

Malomszereléseket

vállalok, malomokat átalakítok. Szállítók, siksziták, darálószerkezetek, hengereket, fogaskerekeket, valamint borsó- és köleshántáló gépeket. Páncsik Dezso, Budapest, XIII. Gómb-utca 23. 3017

Monarch

darálót használó állapotban 300-600 mm körmértel megvételre keressék. Ajánlatokat „Darálómalom 2933/1” jellegre a kiadóhivatal továbbítja. 2933/1

Két darab

Ganz 29/60-as faszekrényes gyűrűs hengerek, 1 db szimpla, modern új Reform, 1 db teljesen modern négyosztagos ikerszikita eladó. **Kriszthaber Károly**, Budapest, XIII., Láng László-utca 6. Telefon: 293-997. 2512

Figyelem!

Gyóvásár! Aki nyugodtan akar aludni, traktort, szivógépet, benzín- és nersolajmotort — 2 lóerőtől kezdve — Diamanthez hívjon, mert egyévi jóllátást vállal, és részletezésre is ad. Budapest, Váci-út 43. 2092

Schermann-féle

törelkező eladó. **Kemény Manó**, Budapest, V., Akadémia-utca 21. 3006/a

Heves

vagy Borsod megyében malom megvételre vagy használatra azonnalra keressék. Nagy Ferenc, Cinkota, Kossuth Lajos-utca 71. 8119

Egy fatüzelésű

szivógáz-motor, 16 lóerős generátor felszereléssel együtt eladó vagy elcserelem egy 3/8-os dupla hengerű, továbbá eladó 1 darab 2/7-es henger, vagy elcserelem egy jökarban levő daragépért. Megvételre keressék egy darab 4 méteres hasábszítát, szita vitorla lengőt és egy 20-25 lóerős, félstabil gőzgépet. — Pleszkán Gergely, Táska, Községi malom, u. p. Buzsák. 10112

Dunal malom

keressék hárbe, vagy felerészre társulnék. Kérem a malom állapotát, berendezését, bérösszegét vagy vételárát alábbi címre: Hopka Sándor, Dunaegyháza. 10111

Eladó

Francis-féle turbína, kifogástalan állapotban üzemanyagellátás miatt, teljesítménye 3,75 m. csésnél 16 HP, július 1-ig üzemben megtekinthető. Murakózy Sándor, Bánhida, Komárom vármegye. 10068

16-20 HP

fatüzelésű szivógáz-motorok veszek, lehetőleg jökarban vagy nemrég javított állapotban legyen. Részletes leírást kér: Molnár János Jenő malomtulajdonos, Zalalövő. 10091

Elektromotorok

dinamók nagy választékban, tekercselés, szerelés, csereszízek, Rymorz, Budapest (Váci-út 50.) 2685

Mágnespalkók kaphatók.

Francia 2 cm széles, 6 pengő, magyar 4 cm széles 12 pengő 50 fillér. Mágneskészülékek is kaphatók. Kreisler malomberendező vállalat, Budapest, Főti-út 34. 9890

Szakabin

vizeskerék eladó, vaskoszorús golyóscsapágyas, majdnem új, hozzávaló fagogas vaskerekekkel, tengelyekkel. Jakab-malom, Bük, Sopron megye. 9901

Eladók

10, 16, 20, 25, 30, 40, 50, 60, 75, 80, 130 HP stabil szivógáz-motorok. **Berger József malomépté**, Győr, Szent István-út 33. 8879

Malmot

keressék bérbe 7-11 járatig, lehetőleg Szabolcs, Hajdú, Szabolcs megyében, mielőbbi átvételre. Pontos leírást kérek. — Tóth László főmolnár, Kőtegyán, Pályaudvar. 8127

Eladó gépek:

R. Wolf félstabil 90 HP alacsony és magasnyomású tüllhevítős gőzgép, 1 db 40 HP Máv. félstabil alacsony- és magasnyomású gőzgép, 1 db 45 HP és 1 db 60 HP Höcker Testvérek gyártmányú félstabil gőzgép. Érdeklődni bővebben Kun Lajos gvr., Miskolc. 9833

Malmot

keressék bérbe csu- vármentes, megfelelő tőkével rendelkező, hajtó- és fűtőanyagot. Urbán főmolnár, Jásziényszaru. 8126

Malomvasrészek

modern, gőrgős csapágyas sikszita meghajtások, Reform tarár, kőjárat, vasrészek, csappantyús szaktartók, felvonócsapágyak, félpeljárók stb. stb. kaphatók: **Kriszthaber Károly**, Budapest, XIII., Láng László-utca 6. Telefon: 293-997. 2542/1

Darálómalom

kazán- és torom meghajtással, forgalmas helyen, használatra eladó. Az épület búvárolásra is be- szerelhető. Válaszot levele- re válaszolok. Gyöngyik Pál, Derecske, Bihar megye. 8132

László Miklós

malomberendezési és műszaki cégnél kaphat gyantát, hevedert, serlegeket, márkás szitacsokókat, olaj- és tömítéseket, összes műszaki cikket, valamint malmi gépeket. Budapest, VII., Nagytádi Szabó-utca 33. 2733

Olajmagzúzó

Májerszky, 3 hengeres, 220 atm. X310, eladó. Csiba-malom, Hajdúnánás. 10114

Rekord

korpa- és derceki- őrölőgépet használtan raktárról azonnal szállítható. **Kemény Manó**, Budapest, V., Akadémia-utca 21. 3006/1

Eladó

juhányos áron 60 cm használt, függőkőves daráló. Flakay Béla Berettyó- újfalu, Darálómalom. 8134

Mérlegek

használt eladá- sa, vétele, cserélete, Kollár, Budapest, Péterffy Sándor- utca 32. 9923

Eladó

kőpad, szivattyú, víz- tartály, 2000 literes, két cylinder-szita, egy Radlál. Válaszbélyegre válaszolok. Gro- zinger, Hajdúbagos. 8130

Eladó

3/8 hengerek, 22/50 szimpla Simon Büller hengerek, egy dupla dara- gép, egy 60 collos MÁV cséplő. Márton-malom, Mezőkövesd. 8120

Keressék

megvételre 50 HP szivógáz-motor és 7-résű sikszitát 28 m² szita- felülettel. — Ajánlatot kérek Nagy János főmolnár címére, Csongrád. 8102

Eladó

1 darab 7-résű, Graepel-féle, 1 darab 5-résű Graepel-féle szabadonlengő sikszita, 1 darab kétrésű Gazlasági sikszita, továbbá csapágyak, felvonók, csövek, szitacsokó, komplett vaskó, szitacsokó, Rekord-gépek és egyéb malmi felszerelés. Fentiek üzem köz- ben megtekinthetők április hó 23-ig. Átvételi idő április 23 után azonnal. Demjén malom, Nyírbátor. 10094

Eladó

6-lóerős gőzmozgató- cseplővel, elevátorral, kőhő is. Nagy Sándor, Oko- rág. 8103

Eladó

azonnali szállításra előrangú, üzemképes állapotban egy 36 HP Első Magyar Gazdasági és egy 55 HP Schranz Károly-gyártmányú félstabil gőzgép. Érdeklődni és megtekinteni a „Hort- gita” malomban, Csikszereván lehet. 10096

Nagyváradhoz

közeli, mű- út mellett, nagy üzleti lehetőséggel, tőke- erős egyének, vácserre- és darálómalom örökön eladó. Ajánlatot „Szébb jövő 8107” jellegre továbbít a kiadóhiva- tal. 8107

Azonnali

átvételre keressék hárbe 3-4 járatú vizimalmot Dundutól. Tóth Péter főmolnár, Somogy- szentiván. 10090

Szakember

1-6 járatú mal- mot keres me- vételre. 8-14 járatig Hornbár beutalásokat bérbe, jó bűza- termő, csu vármentes vidéken. Ajánlatot részletes leírásal- lal kérek. Onodi Pál malomépté, Sírak, Heves megye. 10098

21-es dupla

hengerek, cilinder, szita, szitácsokó eladók. Róza Jó- zsef géplakatos, Kumbhegyes. 10097

Cséplőgarntúra

gőzgép, 4 HP eladó. Személyesen tárgyalok. Bázlik Pál, Kisorozs, Pest megye. 8106

H I R D E T Ó I N K F I G Y E L M É B E I

Leveleikhez, ajánlataikhoz ne csatoljon eredeti okmányokat, mert ezekért a kiadóhivatal nem vállalhat felelősséget esetleg elkallódó okmányok pótlása igen nehéz és költsé- ges. Azért csak ezek máso- latait küldje be ajánlataival.

Keressünk megvételre

2 hengeres és 2 pa- rasztkőves, napi kb. 50 mázsa teljesítmé- nyű, jökarban levő

malom- berendezést

azonkívül

olajütő- berendezést

is.

Ajánlatok: Közbirtokosság, Hosszúmező-Máramaros m.

Ha meghajtógépe gyenge,

„KORUND”

dercefelbontógépet és „SIRÁLY” gyorszítát még mindig beállíthat, mivel azok erőszük- séglete minimális

ALKATRÉSZEK SZÍJTÁRCSÁK

FORD ÉS FORDSONHOZ

LEGOLCSÓBBAN

WITTENBERGERNÉL

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 66. SZÁM

TELEFONSZÁM: 115-459

Malomszereléseket

átalakításokat, javításokat vál- lalok. — Tóth szerelőmolnár, Nagysimonyi, Vas megye. 8116

Megvételre

keressék 20-25 HP komplett barnaszén szivógáz-motort, ga- rantáltan jó állapotban levőt, részletes leírást és végső árat kérek. Borsi gőzmalom, Re- goly. 10110

Megvételre

keressék 10-14 HP faszéngé- nerátort, használt jó állapot- ban, ármegjelöléssel. Paczona Gyula molnár, Tápiszele. 8114

Bérbe

később megvételre keressék 4-10 járatig malmot, 35-40 ezer pengőt le- fizetnek, a fennmaradó össze- get búzaparításban törleszté- nem. Paczona Gyula molnár, Tápiszele. 8113

Szárítóberendezések

16 és 9 méteres szárítóoszlo- pokkal, kaloriferrel, ventilá- torral, felvonóval, azonnali szállításra kaphatók. Jahn Jó- zsef malomberendezési vállalat, Budapest, V., Wahrmann-utca 6-8. 2728/1

Fiatal

Friedl-féle eredeti szivógázmozgató- járó, 15 HP, 7000 P. Egy EMG 8- résű, szabadonlengő sikszita 40 db kerettel, bevonat nél- küli 5550 P. Egy 1200 Graepel Hugó cséplő jökarban 1500 P. Egy motorindító kégtartály kompresszorral 1200 P. Egy 4- vasú Cormick-éke, kimondot- tan jökarban 1600 P. Egy 1200-as elevátor 1000 P. Meg- tekinthetők az udvaron. Trencsényi-malom, Porcsalma, Szatmár megye. 8117

50 HP

Első Magyar Gazd. félstabil gőzgép, 40 HP MÁV félstabil gőzgép, 8-as Hofherr magánjáró lokomobil, 8-as Hofherr és MÁV lokomob- ilok kintülő állapotban el- adók. Hesz Lajos, Budapest, II., Margit-krút 5/b. 8118

Malmot

eladni, venni, bér- beadni, bérbevenni akar, forduljon **Fischhoff Sándor** 30 év óta fennálló malom- közvetítő irodájához, Szek- szárdon. 9407

TÖRÖTT GÉPRÉZEK

repedt, kimart kazánok elektromos hegesztése

Lakos és Székely gépgyár Budapest, VI., Béke-tér 3.

Új berendezések gyártása és hegesztő oktatóműhely

KREISLER

MALOMBERENDEZŐ VÁLLALAT KFT.

Budapest, XIII., Főti-út 34. (Váci-út mellett) Tel.: 291-691

RAKTARJELENTES GYÁRILAG JAVÍTOTT, HASZNÁLT MALOMGÉPEKRŐL:

Ganz faszekrényes 21-es és 22-es hengerek, Ganz faszekrényes 22x343 szimpla hengerek, Ganz faszekrényes 22x475 szimpla hengerek, Ganz faszekrényes 22x475 dupla hengerek, Ganz faszekrényes 29x100 dupla hengerek, Ganz vasszekrényes 25x100 dupla hengerek, Ganz vasszekrényes 30x100 dupla hengerek, EMAG egyszekrényes, szivjezős, szabadonlengő sikszita 14 darab 1520x2500 mm kerettel, Sikszita, szivjezős, szabadonlengő, 30 db 800x1600 mm kerettel, Seck sikszita, „Márta” hajtóművel, 22 db 920x1600 mm kerettel, AGK vasfőkeres sikszita, „Márta” hajtóművel, 26 darab 800x1600 mm-es kerettel, AGK vasfőkeres sikszita, „Márta” hajtóművel, 26 darab 920x1600 mm-es kerettel, EMAG és Seck szimpla és dupla detasórok, Radiálszita, egyszerű és dupla, centrifugálsziták, Rázószita, nagy és kicsi, Bühler monitor tarár, 800 mm széles, Ganz-gyártmányú tarár, 600 mm széles, Graepel-gyártmányú tarár, 1000 mm széles, lábakkal, 3-as számú triór, csigatörők, Besser rentálé, 2-es és 3-as számú, Német gabonahegyező- és hámozógép, Graepel 2-es gabonahegyező- és hámozógép, EMAG önműködő nedvesítőgép, légelező, mágnesek, Dupla malomjárat, malompaddal, előlétél, daruvál, Seck egyszerű reform, ventilátorral, 600 mm-es kerettel, EMAG dupla reform, ventilátorral, 2x500 mm-es kerettel, Wörner dupla reform ventilátorral, 2x500 mm-es kerettel, Német típusú új daratisztítógép, 2x350 mm-es kerettel, Exhausztor; különféle, Lisztkeverőgép, 1000 és 2000 mm-es, Ganz kombinált rovátkológép, 1000 mm-es hengerekkel,

„MÁRTA” SZABADONLENGŐ SIKSZITAHAJTÓMO HÁROMFELE NAGYSÁGBAN.

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal **Kemény Manó** céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja adni forduljon bizalommal

Kemény Manó

céghez, Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Budapest, V., Akadémia-utca 21. szám

Ha használt gépet akar venni, vagy feleslegessé vált gépet el akarja ad

MAGYAR MOLNÁROK LAPJA

ELFÖLDI ELŐFIZETESI ÁRAK:
1942 JANUÁR 1-TŐL:
EGY ÉVRE 20.— P. FÉLVÉRE 10.— P. NEGYEDÉVRE 5.— P.

Kisírdetések ára: a kihirdetési rovathoz előfizetők részére egy szó egyszeri közlése 10 fillér, vasúti betétkkel 20 fillér. A legkisebb hirdetés (10 szóig) egy pengő. A hirdetés díjak előre fizetendők.

FŐSZERKESZTŐ:

DR. KARACSON JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V., KATONA JÓZSEF-UTCA 14.
TELEFONSZÁM: 118-489
Magyar királyi postafelügyeleti csekkaszámja száma: 17-450

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

Aki a lapot az előfizetés lejártá előtt 8 nappal irásban nem mondja fel, annak megrendelése ugyanolyan időre meghosszabbításnak tekintetik, mint az előző megrendelése szolgált.

Na hirdetések ára, egy hatodszoros (35 mm széles) milliméteres egyszeri beiktatása 20 fillér. Szövegoldalon (75 milliméter széles) 60 fillér. A hirdetések tartalmáért nem vállalunk felelősséget.

Az árumintavásár elmaradása és ennek tanulságai

A Magyar Távirati Iroda jelentése alapján az egész napisajtó közölte, hogy a budapesti nemzetközi vásár, az őszi lakberendezési vásár, általában az ipari árumintavásárok és kiállítások további rendelkezésig elmaradnak. Erre az intézkedésre a rendkívüli háborús viszonyok adtak okot, amelyek megkövetelik, hogy az ország gazdasági életének minden ereje a közvetlen vagy közvetett háborús célok elérésének szolgálatába állítsák. Ez viszont azt jelenti, hogy nem szabad lehetővé tenni olyan gazdasági erő kifejtését, mely elsősorban nem ennek a célnak szolgálatában áll, mert ezeknek az erőnek a szétforgácsolása kockázatosabb minden másnál fontosabb célok elérését. Ezeknek az indokoknak igazságát és helytállóságát bizonyára mindenki belátja és vallja. Ezzel azonban nem szabad megállni a féltúton, hanem ezeket az igazságokat az egész vonalon érvényesíteni kell. A gazdasági élet egész síkján és valamennyi ipari szakmában egyaránt.

A mi szakmánk a malomipar lévén, csak természetes dolog, hogy először is a saját portánkon kell körülnéznünk. A gazdasági erőök észszerű kihasználása tekintetében a malomiparban már a jelenlegi háború előtt is rendkívül kedvezőtlen volt a helyzet. Túlméretezett némesek magára a malomiparra hatott benítólag és kártokozólag, hanem a következményeket a hazai mezőgazdaságtól kezdve nemzetgazdaságunk minden szektora megérezte és megsínylette.

Ennek a gazdasági erőpazarlásnak teljes jelentőségét legelőször Bornemisza Géza volt iparügyi miniszter állapította meg. Azonban legnagyobb iparágunk észszerűsítését nem lehetett márról-holnapra keresztülvinni, legalább a helyzet további romlását kívánta megakadályozni azzal, hogy a malomipari zártszámrendeletet tétő alá hozta és ezzel pontot tett a felesleges, céltalan, tehát közgazdaságilag káros malom- és darálóalapítások abuzusa után.

Bornemisza Géza akkori iparügyi miniszter ezzel a tényével új fejezetet nyitott a magyar malomipar történetében. Egyben megteremtette az elkerülhetetlen malomipari racionalizálás útját és alapját. Bornemisza Géza egyébként más maradandó és korszakalkotó alkotásaival is bizonyosságot tett közgazdasági éleslátásáról és szociális érzékéről. Hogy egyebet ne említsünk, az ő nevéhez fűződik az új ipartörvény-novella (1936:VII. tc.), a munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozásáról szóló 1937. évi XXI. tc. (munkaidő, fizetési szabadság, legkisebb munkabér) és végrehajtási rendeletek, a 3.000/1938. Ip. M. számú rendeletnek megalkotása is. Es neki köszönheti a malomipar, valamint a malomiparban foglalkoztatott munkásság a malomiparban alkalmazott munkaidőjét szabályozó és a 48 órás munkahetet bevezető 27.621/1937. Ip. M. számú rendelet nagyfotosságú szociális határozmányait is.

Bár a fentiek szerint Bornemisza Géza intuitív előrelátásával megteremtette a malomipar reorganizálásának előfeltételét a zártszámrendelet kibocsátásával, a malomipar ennek hasznát mégis csak korlátozott mértékben láthatta. Túrnie kellett ugyanis, hogy a tiltó rendelkezés dacára éveken át mégis létesültek új malomok, új darálóüzemek és jelentős malombővítések, amelyek teljesen felesleges nyersanyagtekőzlással, munkapazarlással, tőkeelcsérléssel jártak. Még hozzá olyan iparágban, amely már egyébként is a közgazdaságra ártalmas mértékben volt túlméretezve. Gazdasági hasznuk tehát a nullával egyenlő. Annál inkább ártalmára vannak a honvédelem érdekeinek, mert feleslegesen nagymennyiségű nyersanyagot, tekintélyes munkamennyiséget és fogyasztják az energiatermelő tüzelőanyagot és elektromos áramot.

Annak dacára, hogy az iparügyi minisztérium a zártszámrendeletet teljes szigorral kezeli, jószándéka igen sok esetben hajótörést szenved az alsóbbfokú hatóságok közönyén és a végrehajtás tekintetében elfoglalt egyéni álláspontján. Különösen azt nehezményezi a malomipar, hogy nem, vagy legfeljebb enyhé, néhány pengős bírsággal torolnak meg engedély nélküli darálóalapításokat, engedély nélküli malombővítéseket. Olyan esetről pedig egyáltalában nem is hallottunk, amikor engedély nélküli új üzem létesítésénél, vagy engedély nélküli

üzembővítésnél az iparhatóság a korábbi állapot helyreállítását rendelte volna el.

A gazdasági erőök felesleges pazarlását jelenti a malomiparban a kukoricaesirátlanító gépek gyártása is. Holott régi tapasztalatok és új kísérletek is beigazolták, hogy a kukorica megfelelő esirátlanítását a malom törethengereiben hibátlanul és maradéktalanul el lehet végezni. De meglepő tökéletesen esirátlanítanak szakképzett, ügyes molnárok a kövön is, amint azt az előző világháború tartama alatt tapasztaltuk. Azok, akiknek a esirátlanítógépek gyártása érdekében áll, azt állítják ugyan, hogy a hengerek a esirát összelapítják s így ez veszít olajtartalmából. Amde számtalan szakképzett, mesterséget szerető és megbecsülő olyan molnár van az országban, aki hengereivel sokkal egyszerűbben, olcsóbban és tökéletesebben esirátlanít, mint a leghangzatosabb névvel elnevezett

és reklámozott esirátlanító masina. Tökéletesen igazuk van tehát azoknak, akik azt állítják, hogy háborús időben a esirátlanítógépek gyártása nem egyéb, mint az anyag és a munkaerő felesleges pazarlása. Továbbá, hogy az ezen a címen lekötött nyersanyagból igen tekintélyes mennyiségű, hadászatiilag és iparilag valóban fontos és nélkülözhetetlen eszközt lehetett volna előállítani.

Legfőbb ideje tehát annak, hogy a malomiparban is keresztülvitessenek azok a rendszabályok, megvalósítsanak azok az elvek, amelyek az ipari árumintavásároknál és kiállításoknál érvényesültek. Holott a hivatalos indoklás is elismeri, hogy a magyar ipar termelésének bemutatása kétségkívül nagy jelentőséggel bír. Ha pedig ennek dacára is magasabb célok érdekében ennek a másodrendű szükségletnek kielégítését — igen helyesen — jobb időkre halasztották, akkor csakugyan vétkes könnyelműség volna továbbra is megengedni egy olyan iparág terjeszkedését, amelynek túlméretezett voltáról már a háború előtt is minden mérvadó tényező meg volt győződve.

A háború következtében akadályozottak váltóinak rendezése

A hivatalos lap f. é. március 19-i, 63. számában kormányrendelettel szabályozták a háború következtében ügyeik ellátásában akadályozott személyek váltójogi elvűlését, illetve megújítását.

A rendelet 1. §-ának értelmében, ha a rendelet hatálybalépte előtt lejárt váltó olyan személy váltónyilatkozatával is el van látva, aki a háború következtében ügyei ellátásában akadályozottnak tekinthető, és a váltó a jelen rendelet hatálybaléptekor még nem évvült el, akkor az elvűlés némesak az akadályozott személylyel, hanem valamennyi — a váltón szereplő — váltókötelezettel szemben is megszakad. Ugyanek megszakad az elvűlés — ha az még be nem fejeződött — valamennyi váltókötelezettel szemben akkor is, ha a jelen rendelet hatálybalépte előtt lejárt váltó alapján váltójogilag kötelezett valamelyik személy a jelen rendelet hatálybalépte után válik akadályozottá. Ugyanek a határozományok vonatkozóan a rendelet hatálybalépésének napján, vagy azután lejárt váltó váltókötelezeteire is.

Akadályozott személy képviseletében házas-

társa vagy szülője — mindaddig, amíg az akadályozottság fennáll és ezt követően három hónap elteltéig — az akadályozott személy fennálló váltójogi kötelezettségének megújítása (prolongációja) végett, a jelen rendelet erejénél fogva meghatalmazás nélkül vállalhat váltójogi kötelezettséget. De csak olyan váltókötelezetti minőségben, amely minőségben az akadályozott aláírása a lejárt váltón (alapváltó) szerepelt, az alapváltó összegénél és az újítás alkalmával esetleg fizetendő kamatoknál nem nagyobb összeg erejéig. Azonban így is csak abban az esetben, ha az újító váltó mindazoknak a személyeknek a nyilatkozatával el van látva, akik ellen az akadályozottak az alapváltó alapján a váltói kereseti vagy visszkereseti jog megilletette volna.

A jelen rendelet rendelkezései alapján az akadályozott személy képviseletében tett váltónyilatkozat hatályát nem érinti az, hogy az akadályozott személy ennek a váltónyilatkozatnak megtételekor már nem volt életben, vagy eszelekvőképességét elvesztette, illetőleg eszelekvőképessége korlátozottá vált. (1.530/1943. M. E.)

A természetben adott juttatások új OTI értékelése

A betegségi és balesetbiztosítási járulékok kiszámításánál az alapot mindenkor a biztosított javadalmazása képezvén, a megváltozott viszonyokra való tekintettel f. é. február 1-től kezdődőleg az OTI új táblázatot állított össze a természetbeni juttatások pénzbeli értékelésének kiszámítására. A táblázatnak a malomipart érdeklő kivonata a következő:

Természetben adott szolgáltatások megnevezése	Budapestben		
	Budapesti környéken és egyéb városokban	Közéskörben és egyéb vidéken	
Teljes ellátás: 1 óra	50.—	44.—	38.—
Ebből reggeli	7.80	7.—	6.—
Ebből: ebéd	20.—	18.—	16.—
Ebből: vacsora	12.—	10.—	8.60
Ebből: hálólhely	3.—	2.50	2.20
Ebből: fűtés	3.50	3.30	3.—
Ebből világítás:	1.20	1.10	1.—
Lakás: 1 szoba 1 óra	17.—	—	—
1 szoba-konyha	25.—	20.—	10.—
2 szoba-konyha	35.—	25.—	15.—
3 szoba-konyha	45.—	30.—	20.—
Bútorozott 1 szoba ..	20.—	15.—	10.—
Világítás: 1 szoba ..	—80	—	—
1 szoba-konyha	1.20	1.20	1.20
2 szoba-konyha	1.60	1.60	1.60
3 szoba-konyha	2.—	2.—	2.—
Fűtés: 1 szoba 1 óra	2.60	2.60	2.60
1 szoba-konyha	3.60	2.60	2.60
2 szoba-konyha	6.40	5.—	5.—
3 szoba-konyha	9.—	7.20	7.20
Búza 100 kg	22.—	20.—	18.—
Rozs 100 kg	18.—	18.—	18.—
Árpa 100 kg	20.—	18.—	16.—

Zab 100 kg	18.—	18.—	16.—
Kukorica 100 kg	18.—	18.—	16.—
Burgonya 100 kg	10.—	8.—	8.—
Liszt 100 kg	36.—	34.—	30.—
Fa, 1 q aprított	5.—	5.—	4.—
Fa, 1 q hasáb	3.—	3.—	2.50
Fa, 1 öl	50.—	40.—	30.—
Hazai barnaszén I., 1 q	4.—	4.—	3.—
barnaszén II., 1 q ..	3.—	3.—	3.—

A tanoncoknál és a tanoncokhoz hasonló munkakörben alkalmazott munkavállalóknál — ez utóbbiaknál annak az évnek végéig, amelyben 17. életévüket betöltik — a teljes ellátás természetbeni javadalmazását az ország egész területén egységesen havi 24 pengőben, a csupán reggeli, ebéd, vacsora javadalmazását pedig, ugyancsak az ország egész területén, egységesen havi 18 pengőben veszi számításba a táblázat.

A természetben adott szolgáltatások egy napra eső egyenértékét olyképpen kell megállapítani, hogy az egy hónapra megállapított pénzbeli egyenértéknek 1/25 részét kell számításba venni. Ha az ekként megállapított összeg tört fillért eredményez, azt felfelé egész fillérre kell kiegészíteni.

Budapest környékéhez a következő helységek tartoznak: Újpest, Rákospalota, Pestújhely, Rákosszentmihály, Sasalom, Mátyásföld, Cinkota, Pestszentlőrinc, Budafok, Kispeszt, Pestszenterzsébet, Csepel, Albertfalva és Budafok.

Az új táblázatokat, valamint a vonatkozó rendelkezéseket a Társadalombiztosítási Közlöny f. é. február 15-i száma teljes részletességgel közli.

A gőzturbinákról

F. évi 6. lapszámunkban szerkesztői üzenetben válaszoltunk egy előfizetőnek, aki azt kérdezte tőlünk, vajon a mai nyersanyaghiányos időkben nem volna helyes és gazdaságos, ha a gondjaira bízott malom gőzgépe helyett *gőzturbina-üzemre* térne át. Hallotta ugyanis, hogy egy villamos-áram termelőtelep, amely eddig gőzgéppel dolgozott, gőzturbinameghajtásra tért át. Ennek következtében azután nemcsak, hogy nagyobb erőteljesítményre tett szert, hanem naponta ennyi és ennyi szén takarít meg. Kérdésére rövid, általánosságban tartott választ adunk, amelynek az volt a lényege, hogy a gőzturbina malom meghajtására már nagy fordulatszáma miatt sem ajánlható.

Ezzel az üzenetünkkel kapcsolatosan közöltük még *Kiss László* budafoki főgépész észrevételét is, még pedig f. é. 11. lapszámunkban. *Kiss László* már részletesebben szövegezte a kérdését, amely azonban ezzel még mindig nincs kimerítve.

Mint hogy hivatkozott szerkesztői üzenetünkben kilátásba helyeztük, hogy a gőzturbinákról alkalmasan ismertető cikket közlünk, kérdést intéztünk erre vonatkozólag *Doktorics Benő* okl. gépészmérnökhöz, az ismert jeles szakértőhöz és szakíróhoz, akinek válaszából a következő részeket idézzük:

Sem a közzétett felelet, sem a rá vonatkozó észrevételes cikkeske nem alkalmas arra, hogy az olvasó tudását a legkisebb mértékben is gyarapítsa. A gőzturbinák felosztási alapja a következő:

1. A beömlő gáz nyomása egy lépésben, fokozatok nélkül száll le az eltávolító gőz nyomására. A gőzsugár a futókeréken egyszer átára-

molva adja át mozgási energiáját. *Laval* szerkezete.

2. Ugyanígy, egyszeri nyomáseséssel, de két sebességfokozatban dolgozó gépek. *Laval, Elektra, Curtis* és több hasonló.

3. Nyomásfokozatok hosszu során át dolgozó gépek: *Parsons, Rateau, Zölly* és több hasonló.

4. Vegyes rendszerűek. Többnyire *Curtis*-kerékkel kezdődnek és *Zölly, Parsons*, vagy más hasonlóval folytatódnak. Igen nagy teljesítményűeknél a kezdet néha nem *Curtis*, hanem *Zölly*.

A gőzturbinák nagyrészt *kondenzációsak*, de előfordulnak *kippuffogások* és *ellennyomások* is, mégpedig minden kerékrendszerrel egyaránt.

A 2. csoportban megemlített *Elektra* turbina a többiétől, amelyekben a gőz a tengely irányában áramlik, abban különbözik, hogy ez *radiális* rendszerű; bene a gőz a kerék síkjával párhuzamosan áramlik. Ilyen áramlásirányú még a *Ljungström* és az újabb *Stemens* turbina is. De a nevek felsorolásával semmit sem mondtunk és nem ismertettük a szerkezetet.

Az egy csoportban említett különféle nevezetű gépek közti különbséget csak részletes ismertetés és rajzok kapcsán lehet megmagyarázni. Ez csak egy hosszú cikksorozatban lenne elérhető.

Aki pedig azt is tudni akarja, hogy valamely teljesítmény kifejtésre a sok közül melyik rendszerben található a megfelelő megoldás, annak igen sokat kell tanulnia, annyit, hogy a *Magyar Molnár Lapja* azt folytatásokban csak éveken át tudná közölni.

A gabona világpiac helyzete

A amerikai földművelésügyi miniszter — mint ismeretes — mintegy négy hét előtt hatályon kívül helyezte mindazokat a rendszabályokat, amelyek a búzatermelést az USA-ban korlátozták. Azonban a rendelkezés az amerikai agrárkörökben nem talál osztatlan helyeslésre. Míg ugyanis az eddig elhangzott nyilatkozatok szerint a farmerek egy része a kormányzat álláspontján van, addig egy másik tekintélyes része teljesen ellenkező álláspontot foglal el.

A kormánytámogatók azonosítják magukat a hivatalos indoklással, amely szerint a készletek csökkentése a világszerte megnövekedett búzafogyasztás és az USA-ban különösen meglétkült búzakereslet, valamint annak következtében is fokozottabb mértékben várható, mert a bérleti- és kölcsöntörvény értelmében búzával ellátandó államok szükségleteinek különben a tengeri szállítások alatt ellenséges fegyverek behatására megsemmisült igen tekintélyes búzaszállítmányok parancsolólag követelik az eddigi termelési politikával való szakítást. Ezért helyezték hatályon kívül az 1939-ben elrendelt korlátozási és kontingentálási határozományokat.

A katonai szolgálatra bevonultak társadalombiztosítása

Az ezévi 2. lapszámunkban már ismertettük általánosságban azokat a lényeges változásokat, amelyek a társadalombiztosítás terén a 7.200/1942. M. E. számú rendelet idézett elő. Ezúttal összefoglaljuk azokat a rendszabályokat és határozományokat, amelyek a katonai szolgálatra bevonult munkavállalók, illetve családtagjaik jogaira és bejelentésére vonatkoznak.

Ha valamely alkalmazott katonai szolgálatra vonul, a bevonulást a *társadalombiztosítás szempontjából* úgy kell tekinteni, mintha a munkaviszony megszűnt volna. Ezért az illető munkavállalót az illetékes társadalombiztosító intézetnél szabályszerűen ki kell jelenteni. Azonban a kijelentéslapon fel kell tüntetni, hogy: *„Bejelentése szerint katonai szolgálatra vonult be.”*

Igy kell eljárni még abban az esetben is, ha az illetőnek vagy hozzátartozóinak a munkaadó a katonai szolgálat tartama alatt javadalmazást, vagy rendkívüli segélyt ad és arra való tekintet nélkül, hogy a bevonult alkalmazott munkaviszonya a katonai bevonulással egyéb szempontból megszűnt-e vagy sem.

Ez a rendelkezés egyébként a munkavállaló érdekeit szolgálja. Ugyanis, ha a katonai szolgálattal teljesítő személy a katonai szolgálatra bevonulásának napját megelőzően egy éven belül legalább három napon át betegség esetére biztosítva volt és katonai szolgálatra bevonulása a munkaviszony meg-

szűnését követő három héten belül történt, úgy a betegségi biztosítás szolgáltatásaira való jogosultság szempontjából a katonai szolgálat egész idejét a *biztosítási viszonyban eltöltött idővel egyenlőnek kell tekinteni.*

Az ilyen — katonai szolgálattal teljesítő — egyén a *saját személyére nézve* segélyezést nem igényelhet. De a katonai szolgálat megszűnését követő három héten belül igénye nyílik a segélyezésre olyan betegségben is, amely a katonai szolgálat alatt keletkezett.

A katonai szolgálattal teljesítő alkalmazott után járulékat fizetni még abban az esetben sem kell, ha erre az időre javadalmazását munkaadójától megkapja. Ha a katonai szolgálattal teljesítő alkalmazott katonai szolgálata alatt hozzátartozója „Munkaadói igazolvány”-ért jelentkezik, azt a munkaadó felétlenül kiadni köteles. De az igazolványra pontosan rá kell vezetni a munkában eltöltött utolsó nap keltét és azt, hogy *„A társadalombiztosításban munkaviszonya azon bejelentése folytán szűnt meg, hogy katonai szolgálatra vonult be.”*

Ha a munkaadó a katonai szolgálattal visszatérő alkalmazottat újból alkalmazásába veszi vissza, úgy őt a társadalombiztosító intézetnél újból, szabályszerűen be kell jelenteni.

Ha az új érlési rendeletben előírt kiórlést nem tudja elérni, egészítse ki malmát

„KORUND“

dercefelbontógéppel és „SIRALY” gyors-szítával.

Fizessen elő a szaklapra!

KARTAL TESTVÉREK MŰSZAKI KÉRESKEDŐK BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-U. 27. Tel.: 118-053, 122-436. Sörg.: Kartalok Bpest

Ha jót akar, **DUFOUR** selymet vegyen!

**SZÍVÓGÁZMOTOROK
FA-, FASZÉN- ÉS
BARNASZÉN-
TŰZELÉSRE
DIESELMOTOROK
ÁTALAKÍTÁSA
MOTOR- ÉS GÉPGYÁR
ZOLNAY, MARTOS ÉS HERZ
BUDAPEST, XIV., ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-UTJA 87. SZ.**

**Tűzoltó
készülékre
van szüksége?**

Forduljon hozzánk!

TOTAL

rendszerű, ötféle anyaggal oltó tűzoltókészülékeink ismertetésével és árajánlattal készséggel szolgálunk:

LIGETI ÉS BIRÓ

BUDAPEST, V., ÁRPÁD-UTCA 10. TELEFON: 127-799

Sárospataki kovamalomkő

nyolc évtizede fogalommmá vált a magyar molnárság körében.

Ilyet vegyen és várakozásában nem fog csalatkozni

Kapható minden méretben bármilyen érlési és darálási célokra.

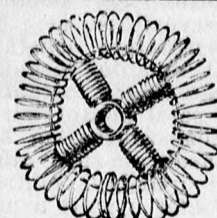
Árajánlatot küld:

SÁROSPATAKI KOVAMALOMKŐGYÁR EGYLET

SÁRO SPATAK (ZEMPLÉN MEGYE)

vagy a vezérképviselőt:

HOFER MŰSZAKI OLAJ ÉS VILLAMOSSÁGI KFT. BUDAPEST, VII., KIRÁLY-UTCA 88. SZ.

K. Fazekas-féle szabadalmazott

„RUGALMAS“

**malomcsőtisztító
készülék**

minden méretű csőhöz hozzá simul.

Raktárról azonnal szállítja:

Kemény Manó, Budapest, V., Akadémia-u. 21

**PAPIR-
ZSÁK**

GARANTÁLTAN NÁTRONPAPÍRBÓLI
TALPAS ÉS SZELEPES KIVITELBEN!

Papírszákjainkat cégnyemással is szállítjuk.

Kérjen ajánlatot és próbaszáktól!

**BATES PAPIRÁRU
I P A R I R T.**

Budapest, V., Alkotmány-u. 4.

TELEFON: 114-663

A malmok által vásárolt tavaszibúza-tételek megőrlésének engedélyezése

A Hombár f. hó 18-án kelt 133. számú körlevelével arról értesíti a malmi bizományosokat, hogy illetékes helyről nyert értesülést az arról, hogy tavaszi búzavetőmag szükséglet az általuk felvásárolt mennyiség *nélkül* is fedezhető. Ennélfogva felhatalmazza a Hombár a malmi főbizományosokat, hogy a vonatkozó rendelkezések

szerint külön tárolt és nyilvántartott tavaszi búzakészletüket megőrlhessék. A malom köteles a kontingensen kívülként bejelentett tavaszi búzátételeknek az őrlési kontingens terhére való átminősítését azonnal, de legkésőbb f. hó 27-ig, a Hombár bevásárló szervek osztályától kérni.

A motorkő és a gázolaj forgalmára vonatkozó rendelkezések módosítása

A m. kir. iparügyi miniszter a motorkő és gázolaj forgalombahozatalára vonatkozó eddigi rendelkezéseit aként módosította, hogy kereskedő, vagy *nagyban fogyasztó* a nem motorhajtására szolgáló tisztá benzinfélek, továbbá az *adózott gázolajfajták*, végül a *motorikus célra szolgáló motorkő* közül egyből egyből egy naptári hónapra legfeljebb annak a mennyiségnek az *50%-át vásárolhatja meg*, amely mennyiséget az illető cikkből az 1941. év megfelelő hónapjában továbbadott, illetőleg felhasználott. (16.200/1943. I. M. szám. B. K. 1943 márc. 21. 65. szám.)

A fogyasztás újabb korlátozása súlyosan érinti azokat a malmokat, amelyek üzemüket Diesel-motorral, vagy más gázolajüzemű motorral hajtják meg. De érinti azt a *mezőgazdasági termelőkönységet* is, amely lakhelyénél fogva az ilyen malomban való őrlésre van utalva. Erősen továbbá az ugyanazon okból a gázolajjal meghajtott malomba gravitáló egész terület *közellátását* is. A korlátozó rendelkezésnek kétségtelenül mélyreható okai vannak és azt bizonyára magasabb érdekek megvédése céljából bocsátották ki. Ilyen magasabb érdek azonban az őrlés, tehát a lakosság *kenyérrelátása* is. A rendelkezés azonban nem tűnik ki, hogy erre a magasabb érdekre az erre hivatottak az illetékes hatóság figyelmét felhívták volna.

Sertéshizlatásra május 31-ig, vetőmagra május 15-ig adnak ki kukoricavásárlási engedélyt

A m. kir. közellátásügyi miniszter a kukorica forgalmának és felhasználásának szabályozásáról szóló 110.410/1942. K. M. számú rendeletet olyképpen egészítette ki, illetőleg módosította, hogy:

1. A községi előljáróság (polgármester) a vetőmag biztosítása céljából 1943 május 15-ig kukorica vásárlására jogosító vásárlási engedélyt adhat ki annak a mezőgazdasági termelőnek, aki elégséges vetőmaggal nem rendelkezik. Aki erre a célra vásárlási engedélyt kér, gabo-

nalapját a kérelem előterjesztésekor bemutatni köteles. A vásárlási engedély abban a vármegyében jogosít vásárlásra, amelynek területén az engedélyt kiállító hatóság székhelye fekszik. Más vármegye területén csak abban az esetben, ha a *vásárlás helye szerint illetékes* közellátási kormánybiztos a vásárlási engedélyben a saját vármegyéjére vonatkozó vásárlásra az engedélyt rávezeti. A vásárlási engedély *30 napig érvényes*. E határidő letelte után 3 napon belül azt a kiállító hatóságnak vissza kell adni.

2. A közellátási kormánybiztos, illetőleg a m. kir. közellátási Hivatal *takarmányozás* vagy *sertéshizlatás* céljára szolgáló *kukorica* vásárlására engedélyt f. é. máj. 31-ig állíthat ki. A termelőnek pedig f. é. június 30-ig szabad vásárlási engedélyre kukoricát eladni. (103.100/1943. K. M. szám. B. K. 1943 márc. 19., 63. szám.)

Ministeri válasz az olajipari abraktermények elleni panaszra

Annak idején megírtuk, hogy a Tiszajobparti Mezőgazdasági Kamara a földművelésügyi miniszter közbenjárását kérte a silány, takarmányozásra úgyszólván alkalmatlan olajgyári melléktermékek szavatosságának elrendelése érdekében, ami egyébként időközben rendelt útján meg is történt.

A Kamara felterjesztésére a m. kir. földművelésügyi miniszter — mint azt a Kamara hivatalos lapja, a „Tiszajobparti Mezőgazda” közli — azt az érdekes választ adta, hogy *egyedül nem létesült olajmagfeldolgozó üzemek* a legnagyobb nehézségek árán szerveztettek meg s miután a katonai behívások miatt a gyakorlatot és hozzáértést kívánó munkához több esetben járatlan és tájékozatlan munkásokat kellett alkalmazni, a *gépek meg nem felelő kezelése folytán állott* elő az a körülmény, hogy az előállított áru és a takarmányozásra alkalmas melléktermékek *sem voltak a megszokott minőségűek*. A felmerült rendellenességek megszüntetése végett az üzemek vezetői a legszigorúbb rendszabályok alkalmazására utasítottak és amely hiány folytán a gazdák kártérítési kérelemmel fordultak az üzemekhez, különösen pedig a *vázolt kezdeti nehézségekkel* küzdő gyárhoz, akor azok a megállapított különbözetest hajlandók voltak a gazdaságoknak megtéríteni.

RIV

gördülőcsapágyak

PIRKNER és ZETTNER

külföldi vezérképviseltek

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-UTCA 1.
Telefon: 186-894* Sürgőnycim: Pirzett Budapest.

WOLFNER GÉPSZÍJ VILÁGHÍRŰ

Különleges célokra: „COSMOS” vagy „AERO” minőség
Budapest, IV., Károly király-út 26.

Kálmán -
MEDICAGO
mindent öröl!

KÁLMÁN JÓZSEF

műszaki és gépkereskedő, Budapest, V., Kálmán-utca 14
Telefonszám: 114-006 és 117-189
Összes malomszükségleti cikkek megbízható beszerzési forrása

Speciális kazánrepedés-és maródás-hegesztések
Malomipari gépek, traktor- és autógengereket, hengereket, főtengelyeket stb. hegesztése

CSILLAGH és WOLF „Elektrohegesztő-Ipar”
BUDAPEST, XIII., HUBA-UTCA 5/A. TELEFON: 490-317

Lithophob
segít!

Régi vízkövet üzemközben leiszedi, új vízkőképződését megakadályozza!
1 kilogramm alapára 5 pengő
Ismerető ingyen! — Egyedárusító:
TOLNAI BÉLA ÉS TÁRSA
BUDAPEST, VI., HORN EDE-U. 20. TEL.: 12-13-42

ZSÁKKÖTŐZŐZSINEG

66 cm hosszúságban felvágott, tízfűgű textilanyagból **ismét kapható** kilogrammonként P 3.40 volt árért, továbbá

selyemszitaszövetek

és mindentéle malomszükségleti cikk a legelőnyösebb napi árért kapható:

Salva műszaki cég. Tel.: 298-559
Budapest, V., Csanády-u. 5

Hengerszék beállítása és rovátkolás a búzaörlésnél

Irta: id. Novota János
a Gizella Gőzmalom ny. főmőlnárja.

Azt hiszem, hogy minden törekvő molnár tisztában van ennek a kérdésnek fontosságával. Egyben nehezségével is. A fiatalabb generáció azonban még nem tudja, hogy ez a kérdés szinte kimeríthetetlen és hogy — bár általános szabályokat fel lehet állítani — csaknem minden egyes esetben, amikor a hengerszék hibás működésével találkozunk, az egyéni tudás, tapasztalat és tapasztalat értékesítésének bő tere nyílik meg a molnár előtt.

Nemcsak kisebb malmokban, hanem nagymalmokban is megesik, hogy a hengerek és a rovátkák beállítása tekintetében a malom molnárai között nézeteltérések keletkeznek. Ahol több szakképzett molnár vesz részt a vitában, ott előbb-utóbb megtalálják a megfelelő megoldást. Olyan kisebb vidéki malomban azonban, ahol a molnár magára van hagyatva, ahol sem malomszerelő, sem pedig erre hivatott malomgépgyár nincs a közelben, a molnár teljesen a saját tudására, tapasztalataira és tapasztalatosságára van utalva. Mindenekelőtt azzal kell tisztában lennünk, hogy a helyére hibásan felszerelt hengerszék — akár vasból, akár fából van a külső kerete, állványa — a benne levő hengerek működését hátrányosan befolyásolja. Ha tehát nyugodt járást és jól őrölt hengervárokat óhajtunk — és melyik molnárnak ne volna ez a leghőbb kívánság? — akkor a legelső feladat az, hogy a hengerszék nagy körültekintéssel és a legnagyobb pontossággal állítsuk fel és szereljük be a kijelölt helyre.

A körültekintés és gondosság már a kijelölt hely megválasztásánál kezdődik. A hengerszék kijelölt helye rendszerint a hengerpadon van. A hengerpad elsősorban szilárd legyen. Ezért erős alapon, lehetőleg keményfaoszlopokon kell nyugodnia. Legyen a hengerpad tágas; legalább olyan magas, hogy a személyzet azon egyenesen járhatson és szabadon dolgozhassék, ami legalább 3–3,5 m magasságot igényel. Es legyen világos, mert itt van a malom legfontosabb gépezete, ami állandó és szakszerű kezelést igényel. Ezt pedig rendszerint elhanyagolják, ha a hengerbondtáshoz nincs elég hely, ha a hengerszék egyébként is alig hozzáférhető és még a kistermeltéknek is gondot okoz, hogyan bujjanak keresztül a hengerszék közötti kis résekben.

Vonatkozik ez különösen a vidéki kis- és közepes malmokra is, ahol a hengerpadok leginkább félmeletré vannak építve, szűkek, alacsonyak, sötétek, ami a régi építőmesterek és tulajdonosok bűne. Ha azt akarjuk, hogy a hengerpad szilárdan álljon, akkor a gerendázat tartó függőleges — lehetőleg tölgyfa — oszlopokat betonlapra kell ágyazni. Az oszlopok legalább 220 mm vastagok legyenek kvadrátban, a gerendázat pedig legalább is 180 mm kvadrátban. A padlót is megfelelő vastagságra kell méretezni. Amikor a hengerpad megfelelő szilárdságáról, tágasságáról és világításáról meggyőződöttünk, csak akkor, de csupán csak akkor foghatunk hozzá nyugodtan a hengerszék felállításához és felszereléséhez.

Már a malomipar fénykorában is súlyos gondokkal járt a molnár részére új hengerszék beszerzése. A mai időkben azonban megsokszorozott éberséggel kell a nagy összegű kerülő őrlogépekre vigyázni. A hengerszék helyére szállításánál az ú. n. görgőket csak egyenes helyzetekben tudjuk és csakis ilyen helyeken szabad használni. Egyébként használjuk mindenkor a csigasort (Flaschenzug). Akár a hengerszék emelésénél, akár továbbmozdításánál, helyére állításánál, vagy pedig leszerelésénél. Természetesen a csigasor mindig nagyobb súlyra legyen méretezve, mint a vele megmozdítandó hengerszék súlya.

Mivel sok esetben a hengerszék fűggyeljes, vagy részutas helyzetben kell emelni, ha ilyen helyzetben a csigasor gyenge, akkor a láncszemek megugranak és vagy elszakad a lánc, vagy pedig a lebegő gép lezuhanhat. Ebből kifolyólag azután óriási kár keletkezhetik. Mégpedig nemcsak egyes géprészek törésében, hanem emberek testi épségében, sőt életében is. Előfordul — különösen a vidéki malmokban, ahol a hengerpad félmeletré van elhelyezve —, hogy a hengerszék részut kell a hengerpadra fűlhúzni. Ezt sohase csináljuk pusztán fagerendákon, hanem fektessük a részutasan elhelyezett gerendákra hosszú, lapos abroncsvasakat. Így a hengerszék egyes részei nem akadhatnak meg a fagerendán s bármilyen nehéz legyen is a hengerszék, azt a csigasorral könnyen és akadály nélkül tudjuk fel-, majd helyére húzni.

Hengerszék fűlhúzásánál használjunk lehetőleg mindig jó erős kenderkötelet. Ha ilyen kötelünk nincs, akkor használhatunk megfelelő láncot is. De ez sokkal kockázatosabb, mert a lánc elcsúszhatik s akkor már nagyobb horzsolásokat, esetleg töréseket a gépen el nem kerülhetünk. Azért ha láncot használunk, sohase mulasszuk el a hengerszék alá állított gyanánt ruhadarabokat, illetőleg zsákokat al-

kalmazni, amelyek az esetleges kárt megakadályozzák, vagy legalább is csökkentik.

Amikor azután a hengerszék a helyén van, elsősorban pontosan párhuzamosan állítsuk be a hengerszék meghajtó tengellyel. Majd következnek a hengerszék pontos beállítása vízmértékbe és szükség esetén csavarokkal a padlóhoz rögzítése, erősítése. Ha a hengerek már előzőleg nem voltak a hengerszékben, úgy megkezdhetjük most már azok beszerelését. Itt az az első szabály, amit sohasem tévesszünk szem elől, hogy sem sima, sem pedig rovátkolt hengereket a pusztán padlón csúsztatva nem szabad a kijelölt helyre húzni. Csak erre a célra készült két- vagy négykerékű kézikocsin, vagy ha ilyen a molnár nem rendelkezik, egy vastag deszka, illetőleg pallódarabon húzhatjuk helyre a hengereket. Ennek okát már minden molnár tapasztalhatta. A padlóban mindig vannak kisebb-nagyobb szögök, szögfelek, csavarok. Elszórva is mindig akad ilyesmi és más egyéb olyan tárgy vagy fémdarab is, amely a hengereket megsértheti és az őrölt befolyásolhatja. Mert más a tompa henger és más az odaütődött, megsérült henger munkája.

Miután a hengereket óvatosan a kijelölt helyre vittük, azok beemelése következik a hengerszékbe. Ha csak lehetséges, ezt mindig csigával végezzük. Kézierővel csak igen alacsony hengerszékknél csináljuk ezt a munkát. Ilyen alacsonyak pl. a német hengerszék is. De már a balesetek elkerülése végett is inkább csigát használjunk.

Miután a hengereket beemeltük csapágyaikba, a csapágyak felső fedeleit pontosan elhelyezzük, de a csapágyakat ne húzzuk össze teljesen, hanem csak lassan és óvatosan kezdjük a csapágyak összerórtásához. Ezt addig folytassuk, amíg a hengert szabad kézzel, tenyerünkkel tudjuk megforgatni. Amikor meggyőződöttünk arról, hogy a csapágyak rendben vannak, feltelessük a fogaskereket, de egyelőre nem ékeljük fel szilárdan mindaddig, amíg arról meg nem győződöttünk, hogy a két fogaskerék — középpel a középpel — pontosan egyezik. Valamint arról is, hogy a legmélyebb őrlés beállításánál is a fogaskerekek között legalább 4–5 mm térköz legyen. Mégpedig azért, hogy a fogaskerekek ne fenekeljenek, ami azért kerülendő, mert ha ezek mélyen egymás tövében járnak, akkor nagy zörögést és rázkódást okoznak. És ami legfontosabb: a hengerek nem őrölnek kellően és sok mindenféle kellemetlen meglepetésnek lehetünk kitéve.

Ha a két vagy négy henger a csapágyakba pontosan be van állítva, előveszünk egy tükörlepet (aminek sehonnán sem volna szabad hiányozni) és pontosan ráhelyezzük a két hengerre. Ha a tükörlepet valamelyik sarka billeg, ott segíteni kell az alátéttel, vagy a beállító csavarral. Az ily módon beállított hengerek azután jól kell dolgozniuk és kifogástalanul őrölniük. A csapágyaknak nem szabad melegezni, feltéve, hogy a hengerek nincsenek túlságosan összeszorítva, nem ragadnak és a kenést nem mulasztottuk el.

A gyorsforgó hengert pontos beállítás után el-
látjuk a hajtótárcsával. De ezt is csak akkor ékeljük fel szilárdan, ha meggyőződöttünk arról, hogy úgy a hengerszék, mint a hengerek a függőállás is be-
mérve pontosan függőlegesen állanak. Azután egy megfelelően hosszú spárgával a tengely kerekét és a hengeren levő tárcsát olyformán állítjuk be, hogy a két kerék között kifeszített spárga a kerek oldalát középen érintse, mégpedig oly módon, hogy úgy a tengelyen levő meghajtókerék, valamint a hajtott henger tárcsa külső szélére szorítjuk a spárgát. Így aztán a kerek belső szélei megmutatják, hogy a hengeren levő tárcsa mennyire kívánkozik kifelé, vagy befelé, amit utána igazítunk. Az ily módon bemért és beigazított tárcsán a hengerszék mindig jól fog futni és nem fog jobbra, vagy balra szaladni.

Hogyha a hengerszék ilyen pontos beállítás után is mozogni őrlés közben, az bizony igen kellemetlen meglepetés egy molnárnak. Sajnos azonban, az ilyen felfedezés sok esetben alig küszöbölhető ki a dolgotok nélkül.

A hengerszék mozgását sok mindenféle okozhatja. Elsősorban kell említenem a túlnagy fordulatszámot, ami véletlenül is előfordulhat. A megengedettnél nagyobb fordulatszámra azonban nincs szükség, sőt az bizonyos körülmények között többször ártalmas is. Hason semmi esetre sincs belőle. Mert mentől gyorsabban forog egy mű, annál nagyobb erő szükséges hozzá. Ehhez jön még a gép fokozott kopása, a nagyobb csapágyak melege-
dése és az ebből keletkező hőhatások.

Előidézhetheti még a hengerszék mozgását a hengerek felületének csiszolása is. Az is előfordulhat, hogy a henger öntvénye valamelyik oldalán nehezebb. Mozgást okoz az is, ha a henger alatti padozat gyenge és nincs oszlopokkal megfelelően alátá-

masztva. Különösen nagy hiba az, ha hengerszékünk nem pontosan két gerendán nyugszik. Az is előfordulhat, hogy valamelyik kerék nyolcasokat ír le. Ilyen esetben a kerék rángatja a hengerszék is. A hengerek fellekerése is előidézhethet hasonló kellemetlen jelenségeket.

(Befejezés következik.)

LÁSZLÓ
MEDICAGO
KALAPÁCSOS DARÁLÓ,
ACÉL TIPUS, MINDEN
LŐERŐHOZ

REKORD
SZAB. DERCEŐRLŐ ÉS KORPAKŐRLŐGÉP
Malomszükségleti
cikkek előnyös árakon!
KÉRJE ÁRJEGYZÉKÜNKT

LÁSZLÓ és FIA
MŰSZAKI ÉS GÉPKERESKEDŐK
BUDAPEST V. ALKOTMÁNY U. 25.
TELEFON: 11-84-31 11-77-52

Malomkövek,

minden őrlési célra termésköből és
önélesedő műkövek.

Darálók,

Rentábel kiöntőanyag

malomjártatok vízszintes és függőle-
gesen dolgozó kövekkel.

Kalapácsrendszerű B o t o n d és
egyéb egytemes őrlogépek.

Malomgépek

síkszíták, daratisztítógépek, koptatók,
hántológépek, stb.

Eredeti svájci Reiff Frank szitaselyem
és az összes malomfelszerelési és mű-
szaki cikkek.

Műszaki, Szerszám és Mezőgazdasági Gépkereskedelmi Rt.

ezelőtt Kann és Heller Rt.

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 62.

Telefon: 121-603.

Papirzsák

KÖZVETLENÜL A KÉSZÍTŐTŐL
VALÓDI NÁTRONPAPÍRBÓL
3 — 4 VAGY TOBBRÉTŰ

50 KILOGRAMM LISZTHEZ

VAGY EGYÉB őrLEMÉNYHEZ
LEGELŐNYÖSEBB ÁRÉRT:

BUDAI PAPIRÜZEM

BUDAPEST, VI, SZONDY-U. 15

TELEFONSZÁMOK: 121-402 ÉS 117-292

Malmának jövedelmét fokozhatja, ha kevés befektetéssel beállítja a

„REX“

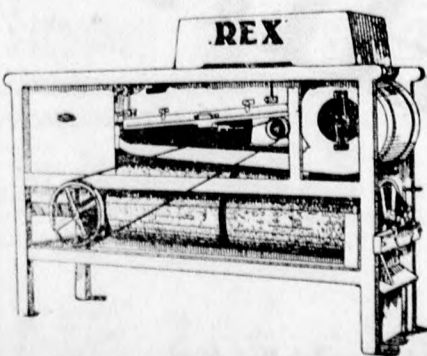
legújabb és legfokéletemesebb

vetőmagtisztítógépet,

minden teljesítményre.

Árajánlattal készséggel szolgál:

GRAEPEL HUGÓ BETÉTI TÁRSASÁG
malomépítészeti, gép- és rostalemezgyár, Budapest, X., Szilávy-utca 20-30. (Gergely-u. sarok)

H I R E K

MOLNÁRTANFOLYAM BUDAPESTEN.

Hirt adtunk már korábban arról, hogy a budapesti állami felsőipariskolában húsvét után molnártovábbképző tanfolyam indul meg. Ezen a tanfolyamon, amely főleg segédek továbbképzésére szolgál, az alábbiakról tartanak oktatást.

Malomipari számtan és mértan, Hajtógépek, Malomgépek és olajütők, Örlési rendszerek, Szakrajz, Koptatás, Hántolóüzemek, Raktározás és szállítás, Kártevő állatok, Lisztmagvak növénytana, A gabona és liszt tulajdonságai, A liszt feldolgozása, Gabona- és lisztvizsgálatok, Lisztfeldolgozási gyakorlatok, Malmi takarmányok, Balesetvédelem, Könyvelés, Iparjogi és adóismeretek, Üzemi költségvetés, Kövágási gyakorlat, Üzemlátogatások.

Az iskolától vett értesülés szerint a tanfolyamra való jelentkezéseket április 10-én lezárják.

Ezért az érdeklődők figyelmét felhívjuk arra, hogy a tanfolyamon való részvételre minél előbb jelentkezzenek a következő címen: *Allami Felsőipariskola*, Budapest, VIII., Nép-színház-u. 8., ahonnan bővebb felvilágosítást is kaphatnak.

Gyászír. Mint részvétellel értesülünk. *Tvergyák Mihály* nagyidai malomtulajdonos, f. hó 15-én. 71 éves korában hosszú szenvedés után jobb létre szenderült. F. hó 17-én helyezték a nagyidai gyászházba örök nyugalomra a róm. kat. egyház szertartása szerint. Az általános tisztelt és szeretett régi molnárt nagyszámú családján és a kiterjedt, előkelő rokonságán kívül az egész környék népe is elkísérte utolsó útjára. A mélyen süitött családnak ez úton fejezzük ki őszinte részvétünket.

Német vetési terv 1943-ra. A múlt héten az N. S. Landpost annak a tavaszi vetési tervnek részleteit közölte, amelyek alapvonalait *Backe* birodalmi államtitkár pózei beszédében ismertette. Mint hogy a magyar malomipar előtt ismeretese az a gabonakereskedési és keverési rendszabályok, amelyek a folyó gazdasági évben különösen az *árpának* juttattak eddig még nem ismert nagy szerepet Németországban, nem lesz érdektelen, ha idézzük a német kormányzatnak a termelőkhez intézett következő figyelmeztetését: A tavaszi vetési munkálatok alkalmával arra figyelmeztetjük a mezőgazdasági termelőket, hogy őrizkedjenek túlsok árpa termelésétől! Nyomatékosan intjük a termelőközönséget, hogy ne befolyásoltassa magát attól a reménytől, hogy talán a folyó gazdasági évben is el tudja helyezni *árpatermését abban az árban, mint a kenyérgabonát!* Az árpa ár ideai áremelkedése esetén az előző év őrési kifagyási káraitra vezethető vissza, ami ebben az évben semmi esetre sem ismétlődhetik. A sörárpa-szükséglet pedig aránylag csekély.

A malmok örlési kontingentálása Franciaországban. Az erre illetékes hatóság Franciaországban negyedévenként szokta megállapítani a malmok között elosztásra kerülő gabonakontingenst. A havonta felőrlésre kerülő mennyiséget ezentúl bizonyos kules szerint állapítják meg minden malom részére. Az egyes malmok kontingensének megállapítására az a mennyiség szolgál kules gyanánt, amelyet a malom 1936/37-ben, 1937/38-ban, illetve 1937/38-ban őrlött meg.

A liszt- és olajfogyasztás háborús alakulása Romániában. A román nép 1941-ben 47.067,2 vagon lisztet fogyasztott. Ezzel szemben 1942-ben lisztfogyasztása 37.236,4 vagonra csökkent. Az étolajfogyasztás az 1941. évi 2252,7 vagonnal szemben 1942-ben 1990,8 vagon volt, ami 11,3% esőkenesnek felel meg.

Z S Á K O K

85 kg-os lisztes- és gabonaszákok legolcsóbban kölcsonöz, elad. 50 kg-os liszteszák, négyrétű nátrónpapírból, AOK felárral együtt, új 55 fillér, egyszerűhasznált 44 fillér. Öskeresztény cég!

SZELEI MIHÁLY

új és használt zsák-, ponyva- zsinégárúnykereskedés BUDAPEST, IX, SZVETENAY-UTCA 15. TELEFON: 530-772

Malomközgyűlések. Zentai Hengermalom Részvénytársaság, Zenta f. é. március 28-án Zentán, Egyesült Nagyvárad László és Hungady Gözmalom Rt. felszámolás alatt f. é. március 29-én délután fél 2 órakor Budapest, V. ker., gróf Teleki Pál-u. 23. szám alatt, Molinum Malomipari Részvénytársaság f. é. március 29-én délután 1 órakor Budapest, V., gróf Teleki Pál-u. 23. szám alatt, Pestü Viktória Gözmalom felszámolás alatt f. é. március 29-én délután háromnegyed 1 órakor Budapest, V., gróf Teleki Pál-u. 23. szám alatt, Kisalföldi Malomipari Részvénytársaság f. é. március 30-án délután 16 órakor Budapest, V., Szabadság-tér 17. szám alatt, Egyesült Magyar Malomipari Részvénytársaság f. é. március 29-én délután 1/2 órakor Budapest, V., gróf Teleki Pál-u. 23. szám alatt, Bohu Gözmalom Részvénytársaság, Szolnok f. é. március 27-én délután 5 órakor Szolnokon, Kalocsai Paprika-termelő, Örlő és Kereskedelmi Részvénytársaság, Kalocsa f. é. március 29-én délután 5 órakor Kalocsán, Margit Gözmalom Ipari és Kereskedelmi Részvénytársaság f. é. március 27-én délelőtt 11 órakor Budapest, gróf Teleki Pál-u. 15. szám alatt, Hungaria Egyesült Gözmalom Részvénytársaság, Budapest f. é. március 30-án déli fél 1 órakor Budapest, V., József nádor-tér 2-4. szám alatt, Kiskunmajsa Gözmalom Rt., Kiskunmajsa f. é. március 31-én délelőtt 9 órakor Budapest, V., Vilmos császár-út 36-38. szám alatt, Felsőbácskai Malmalom Rt. f. é. március 31-én délelőtt 11 órakor Budapest, V., Juhász Andor-u. 12. szám alatt, Margit Gözmalom Rt., Szabadka f. é. március 30-án délután 5 órakor Szabadkán, Hódmezővásárhelyi Gözmalom Részvénytársaság, Hódmezővásárhely f. é. március 25-én délelőtt 11 órakor Hódmezővásárhelyen, Eszes Mátyás gözmalom és faipari részvénytársaság, Kiskundorozsma f. é. március 31-én délelőtt 9 órakor Kiskundorozsman, Zsoldos Gözmalom, Ipartelep és Kereskedelmi Részvénytársaság, Szentés f. é. március 31-én délelőtt 11 órakor Szentesen, Királymalom Hedrich és Strauss Részvénytársaság, Budapest f. é. március 31-én déli 12 órakor V., gróf Tisza István-utca 2. szám alatt tartják rendes közgyűléseiket.

Bulgáriában gabonakészletek gyűjtésére utasították a malmokat. A bulgár gabonakereskedelmi társaság felhívta a jogosított malmokat, hogy használják ki a vasúti forgalom januári és februári esőkenését a gabona- és őrléményszállítások lebonyolítására. A malmok lássák el magukat a három havi őrlőképességüknek megfelelő gabonakészlettel. Erre a célra ne csak saját raktárait használják fel, hanem vegyenek igénybe, illetőleg béreljenek egyéb, tárolásra alkalmas helyiségeket is. Aki ennek a rendelkezésnek nem tesz eleget, megvonják tőle az őrlési megbízást.

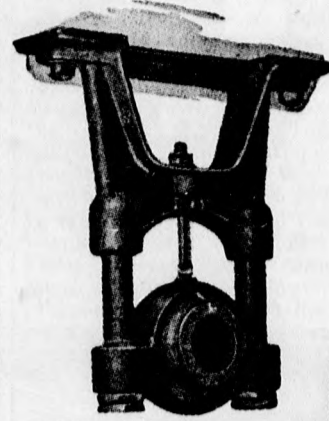
Külön lisztadag a török állami alkalmazottaknak. A török kereskedelmi miniszter rendelkezése minden állami alkalmazottnak — a normális kenyéradagon felül — családtagonként, egy alkalommal, 2-2 kg finom búzalisztet szolgáltatnak ki.

Napraforgómagárak Horvátországban. A zágrábi nemzetgazdasági miniszterium a múlt héten tette közzé a napraforgómag átvételi árait, valamint az átvétel feltételeit. A termelő a magért a gyártól 8, az államtól pedig 7 kuna jutalmat kap kg-onként. Kap továbbá az államtól minden 100 kg napraforgómag beszállítása után ingyen és bérmentve 1,5 kg cukrot. Végül ha a termelő legalább 2000 kg forgómagot szállít, minden 100 kg után maximális áron 2 kg finomított napraforgóolajra és 10 kg napraforgópogácsára van igénye.

Magasabb kenyérrák Romániában. A félkilós árpa kenyér árát 14-ről 17 leire, az ugyanilyen súlyú búzakenyér árát pedig 19 leire emelték. A búzakenyér 50% burgonyaliszt keverésével készül. A gabona és kenyérrák közötti árkülönbözetet eddig az állam viselte. Mivel azonban ez a rendszer az államháztartás egyensúlyának szempontjából tovább nem volt fenntartható, kénytelen volt a kormány a kenyérrákot a kenyér előállítás költségeivel összefüggésbe hozni.

Uruguay állam is katasztrofális helyzetbe került a szárazság miatt. Montevideóból jelentik Newyorkon keresztül, hogy Uruguay állam fennállása óta a legszörnyűbb szárazságokozta katasztrófa szenvedéseit éli át. A még most is tartó szárazság már 1942 augusztusban kezdődött. Így teljes nyolc hónapja tart, anélkül, hogy végét be lehetne látni. A 8,5 milliót kitevő állatállományból eddig másfél millió pusztult el. Osupán ezt a kárt 300 millió dollárra becsülik. A még megmaradt állatállomány olyan rossz karban van és annyira el van csigázva, hogy teljességgel értékesíthetetlen és eladhatatlan. A mezőgazdaságot is óriási mértékben sújtja a tartós szárazság és forróság. A vetés teljesen tönkrement és földek esontkeményre kiszáradva. Montevideóban már hónapok óta nem lehet fözeléket kapni.

SKF KÖZLŐMŰELEMÉK beépítése

az erőszükséglet csökkentése, nagy fordulatszámok alkalmazását teszi lehetővé, a kenőanyag és a kenőmunka legnagyobb részét megtakarítja. Az ónbelté szorítóhélyes gördülő csapágyak gyors szerelhetők, rendkívül teherbírók, nem melegsznek, felületeiket javítani nem igényelnek, tehát üzembiztosak.

gazdaságos és üzembiztos

Koraszűrés és gazdaságosan tervezünk és átépítünk közlőműveket és malomipari munkagépeket (hengerezők, köjárt, akasztó, derattarító, felvono, stb.). Képzett szakmunkásaink és szerelőink a tervezést és kivitelezést a leg gondosabban végzik el. Katalógusokat, ismertetőket az érdeklődőknek rendelkezésre bocsátunk, terveket, költségvetéseket díjtalanul készítünk.

SKF

SVÉD GÖLYÖSCSAPÁGY R-T. BUDAPEST, IX, ÜLLM-UT 56.

KENDER- ÉS LENKIKÉSZÍTŐ GÉPEK

Törögépek. — Tilológépek. — Kócrazógépek a legmodernebb kivitelben. Bármily nagyságban.

ORENSTEIN ÉS KOPPEL magyar r. t. BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 31. SZÁM

JÖL ESİK A PIPA MERT OROSZLÁN A SZITA

Az OROSZLÁN védjegyű szitaselymek magyarországi vezérképviselője:

Roseth György

Budapest, V., Katona József-utca 27. szám A Magyar Molnárok Lapja szerkesztőségének új helyiségével szemben.

Kívánatra szívesen megküldöm

új árjegyzékemet

olcsó árainnal

Liszthozamát fokozhatja, a kiörlést megkönnyítheti ha a kevésrendszerű malmát legújabb szerkezetű

„KORUND“ derce- és korpaörlőgépünkkel

kiegészíti.

Olcsó ár, csekély erőszükséglet, alacsony fordulaf.

Kérjen ismertetőt!

VADÁSZTÖLTÉNY-, GYUTACS- és FÉMÁRUGYÁR Rt.

(azelőtt ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR)

Budapest, VI., Váci-út 19.

Telefon: 298-960.

Sürgöncim: EMAG

Az élesztőről

Népszerű ismertetés.

Gombát már mindenki látott, szedett vagy evett. Azt is mindenki tudja, hogy vannak gombatenyésztések, ahol az élesztőt, sőt csemegeszámba menő gombákat rendszeresen tenyésztik, termelik a közfogyasztás számára. Arra azonban sokan csodálni fogják a fejküket, ha azt állítjuk, hogy a világ egyik legnagyobb iparága kizárólag azzal foglalkozik, hogy gombákat elképzeltetlen számban gyárilag állítson elő. Pedig ez így van. Ez a gyárilag előállított gomba az élesztőgomba és az iparág, amely ezzel foglalkozik az élesztőipar. Amikor a hollandi Leewenhock 1680-ban, a maga 270-szeresen nagyító mikroszkópjával — akkor még hallatlan teljesítményű, világszenzációt jelentő újdonság — egy erjedő cukortartalmú folyadékban először pillantott meg egy élesztőgombát parányi golyócska alakjában, még sejtelve sem volt arról, hogy ezzel egy hatalmas iparágak vetette meg a tudományos alapját.

Az élesztőt is mindenki ismeri. De mi hát az élesztő tulajdonképpen? Nem más, mint egy egysejtű, mozdulatlan, többnyire tojásdadszerűen gömbölyű gomba, legfeljebb 1/100 mm átmérővel. A különböző fajta élesztőgomba rendszerint sarjadás útján szaporodik. Ez úgy történik, hogy az anyasejten egy apró, de egyre növekedő kidudorodás keletkezik a sejtábrán, amely azután az anyasejtől leválik és önálló életet kezd. Minthogy ez a fiókgomba is csakhamar sarjadzani kezd, a mikroszkóp alatt egyetlen csepp erjedő folyadékban gyakran egész láncokat láthatjuk a még némileg egymáshoztapadó, egyetlen anyasejtől származó élesztőgombáknak. Ez a sarjadzások szaporodás a leglényegesebb különbség az élesztőgomba és a szintén egysejtű, de sokkal kisebb baktérium között, bár mindkét élőlény határkövet képez a növény- és állatvilág között.

A baktériumok ugyanis hasadás, osztás útján szaporodnak, ami úgy történik, hogy az egysejtű, palicikakformájú baktérium két egyenlő nagyságú részre oszlik s mindkét rész, mint önálló egysejtű lény hasonló módon továbbszaporodik. Így bizonyos értelemben a baktérium az egyetlen halhatatlan élőlény, mert életének normális lefolyása mellett „baktériumkulla” nem marad vissza. Egyébként az élesztőgombák között is vannak ilyen „halhatatlan” lények, mégpedig a trópusokon. Ezek ugyanis az előbb említett módtól ellentétben, tehát nem sarjadzást, hanem osztást útján szaporodnak. Ezek közé tartozik a rumélesztő és a keletafrikai elterjedt „Pombe” nevű, kölesből készült sör élesztőgombája is.

Az „élesztő” szó csupán gyűjtőnevezésére számos egysejtű gombafajnak. Az élesztőfajtáknak két fő csoportját különböztetjük meg. Az egyik csoport tagjai az ún. vadon termő élesztők, amelyek a szabad természetben lehetnek fel. Ilyenek a minden éretl, cukortartalmú gyümölcsön előforduló élesztőgombák. Ide tartozik a szőlő élesztője is, amely nemcsak erőteljes alkoholképző, hanem ezek adják a bornak sajátos ízt és illatát is. Minden borfajlagnak jellegzetes íze és illata (bukéja) tehát különleges élesztőgombájának a műve. Így nemcsak a szőlőfaj, a talaj és a klíma határozza meg a bor értékét, minőségét, hanem legalább is hasonló mértékben a speciális élesztőgombája. Más-más élesztőfajok behatására „forrnak ki” a tokaji, a homoki, az egri, az érmelléki, a balatonvidéki, a rajnai és egyéb jellegzetesen ismeretes borfajták.

A második csoportba az ún. kultúrélesztők tartoznak. Ilyenek a különféle, mesterségesen kitenyésztett élesztőfajták, amelyeket a sör- és szeszfőzésekben, főként azonban az élesztőgyárakban tömegesen gyártanak és amelyek a maximumát nyújtják azoknak a tulajdonságoknak és teljesítményeknek, amelyeket velük szemben az erjedésvégyszerek kívánnak.

A sajtolt és szeszélesztőknek — amelyeket hígított cukorrépa melasz és ammóniasókból álló táptalajon gyárilag tenyésztnek — egyaránt megvan az a tulajdonságuk, hogy a cukrot szénsavra és alkohorra bontják fel, tehát megerjesztik. Ezeknek köszönhetjük mai kenyérünk ízt és alakját.

Miután a mikroszkóp segítségével meggyőződtek arról, hogy mindenütt, ahol erjedés történik, apró élőlények vannak jelen, megoldódott egyben az erjedés okának a titka is. De a „hogyan és miképpen” kérdése még sokáig rejtély maradt. Első ízben Buchner Eduárd német tudós sikeresen bizonyította különleges és újszerű kísérletei útján, hogy az élesztősejtek élete és az erjedési folyamat egymástól szigorúan elkülönítendő. A szőlőcukor felbomlása, helyesebben hasadása alkohorra és szénsavra nem közvetlenül az élesztősejtek működésére vezethető vissza, hanem egy enzimre, egy bonyolult összetételű, fehérjeszerű anyagára, az ún. zimaze-ra. Buchner bizonyította be először kétségbevonhatatlanul a nagy vegyésznek, Liebignek azt az el-

méleti állítását, hogy az erjedés tisztán vegyi folyamat, amelyhez az életnek semmi köze sincs.

Ennek dacára a zimaze nevű enzimet eddig még nem sikerült mesterségesen előállítani. Annak egyedüli termelője máig az élő sejt maradt.

Az élesztő hatása a kenyér- és kalácsütésnél — a fehérjék és szénhidrátok megbonlása mellett — még abból is áll, hogy a liszt cukortartalmának egy része, a sütés előtti erjedés alkalmával, amíg a lézta a melegben pihen, szénsav fejlődése közben felbomlik. A lézta számtalan apró, szénsavval töltött gázhólyagocska járja át és lazítja fel. Hasonlóképpen járja át a lézta az a csekély mennyiségű alkohol is, amely minden frissen sült kenyérben megvan és amely a friss kenyérnek különös ízt és illatát kölcsönzi.

Az élesztő egyébként is fontos életlani tápértékű anyag. Azért ismerkedjünk meg kissé részletesebben a keményítősejt belső szerkezetével. A sejtet borító rugalmas hártya keményen és szilárdan fogja körül a belső tartalmat. Mikroszkóp alatt a sejt közepén egy valamivel világosabb részt, az ún. nukleolát látjuk. A sejt többi részét, a sejt szárazanyagának kb. 50%-os arányában a sejtfehérje tölti ki. Ebben a sejtmedvében van a már említett enzim, a zimaze és azonkívül különféle vitaminok. Ez magyarázza meg azután a keményítő magas tápértékét és száraz állapotban való sokoldalú használatát az élelmezés terén.

Az élesztőt a gyógyászatban is használják. Ez azonban nem a mai kor vívmánya. Már a régi sörfőzők is ismerték a sörélesztő vértisztító hatását. Pedig ez rendkívül keserű íze miatt, ami egyébként a komlóban levő lupulintól származik, nem valami csemegeszámba menő étel. De a tapasztalat arra vezette rá az embereket, hogy a sörélesztőben valami anyagnak kell lennie, aminek vértisztító hatása van. Ma már tudjuk, hogy ez az anyag többször, az egészség fenntartásához nélkülözhetetlen vitamin. Ezért van az, hogy aki másod-, vagy harmadnaponként egy mogyorónagy-szerű friss élesztődarabkát fogyaszt (egy akkora darabkában sok ezer életsejt van), csakhamar tapasztalja annak vértisztító hatását. Itt említjük meg azt is, hogy a legtöbb kelésképződés (furunkulózis) elleni gyógyszer leghatásosabb és falkatrése a forró levegőben szárított és finomra őrölt élesztő.

Megemlítjük még azt is — bár ez inkább a hőgyeket érdekli —, hogy az élesztőnek kiváló a kozmetikai hatása is. Használata akként történik, hogy 2-3 diónagyságú élesztődarabkát kevés vízzel vastag péppé dörzsölnek széjjel s ezt, mint valami ártócol, az arca kenik. Ekkor a páciens egyszerűen a háttára fekszik és 10-15 percen át nyugodtan várja, hogy a pép az arcon megszáradjon. Akkor langyos vízzel lemossa. Csakhamar jelentkeznek az arcbőrön az odátodult vér kelemese hatása és rendszeres használattal mellett — naponta egyszer — már rövid idő alatt az arcbőr fokozódó tisztasága.

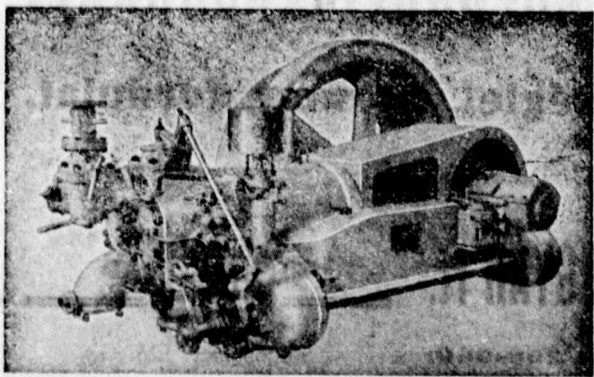
K. A.

— A központi fűtés nem valami modern újítás — mint azt sokan hiszik — hanem már az ókorban is ismerték. Valószínűleg a rómaiak találmánya, akik kiváló technikusok voltak. Ásatásoknál számos központi fűtőberendezést tártak fel, még pedig olyan jó állapotban, hogy azokat könnyű volt rekonstruálni. Azt tudjuk, hogy már a mi időszámításunk előtt kétféle központi fűtést használtak. Az egyiknél a tüzet az épületen kívül álló, falazott kemencéből, a fűtendő helyiség alatt elrendezett üregbe vezették. Ennek nagysága megegyezett a felette levő helyiség méreteivel. Ebből az üregből két csatorna ágazott ki. Az egyik a lakóhelyiség falaiba. A másik egy kéményen át a szabadba. Mindkét csatorna csapózeleppel elzárható volt. Az üregbe vezetett tüzelési gázok felmelegítették az üreg falait, mire a kéményen át a szabadba távoztak. Ha az üreg eléggé fel volt melegítve, a tüzelést a kemencében beszüntették, a kéményt lezárták és a lakóhelyiségbe vezető csatornát megnyitották. Így a forró levegő az üregből (hypokanstum) a lakóhelyiségbe nyomult szét fűtötte. Az üreg túlságos felleveletését azzal kerültk el, hogy a külső hideg levegőt egy külön csövön vezették az üregbe s ily módon a hőfokot szabályozták. A második módszer is hasonlóképpen dolgozott. A kemencéből egy fűtőcsatorna vezetett a lakóhelyiség padlója alá elhelyezett toldalékba, innen pedig csövek a fűtendő helyiségbe és más csövek egy kéménybe. Ha a csapózelepeket lezárták, a fűtést a csatornák által felmelegített padló végezte.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

DR. KARÁCSON JENŐ

Merkantill-nyomda (Felelős vezető: Horváth Ferenc), Budapest, VIII., Vajda Hunyad-utca 43. szám

SZIVÓGÁZ-MÓTOROK

BARNASZÉN, FA, KUKORICA-
CSUTKA, STB. ELTÜZELÉSÉRE

LÁNG L. GÉPGYÁR R.-T.
BUDAPEST, V.,
VÁCI-ÚT 152. SZ. — TELEFON: 290-835.

NATRON

PAPIRZSÁK

minden méretben, 1-2-3-4-5 és többretű
minden örleményhez, hüvelyeshez.

Közvetlenül szállítja a

PAPÍR- ÉS PAPIRZSÁKÜZEM

BUDAPEST, III., ARPÁD FEJEDLEM-ÚTJA 47

TELEFON: 163-033 ÉS 293-075

50 kg.-os

3-rétű liszteszsák 45 fillér

Külföldi nátronpapírból erősebb 49.5 fillér

minden új felárral együtt.

500 darabig igénylés nélkül
raktárról szállítható!

Kevés rendszerből álló malmok

„KORUND”

dercfelebontó- és korpaőrölőgép, valamint
„SIRÁLY” gyorszita beállítása által fokoz-
hatják liszthozamukat.

MAGYAR LAJOS

GÉPSZIJ- ÉS MŰSZAKI BŐRÁRUGYÁR
R É S Z V É N Y T Á R S A S Á G

Budapest, V., Katona József-utca 9-11

Telefon: 113-703 és 120-262

GYÁRT:

bőr-hajtószíjakat, műszaki bőrárukat, textil-
technikai bőrárukat legjobb minőségben,
eisőrendű kivitelben. — Szakszerű tanács-
adás minden szíjtechnikai kérdésben.

Triumphflex-gépszij
a modern gépi üzem
legjobb hajtószíja

MALOMFELVONÓHEVEDEREK SZÁLLÍTÓHEVEDEREK

GÉPHAJTÓKÖTELEK

végtelenül szövött

géphajtószíjak

pamutból és teveszorból

minden méretben és szélességben

HELLE ANTAL, cégtulajd.: SCHRENK MÁTYÁS

HEVEDERSZÖVŐ-, KENDER- ÉS SODRONYKÖTÉLGYÁR

Rákospalota, Bocskay-utca 124